

ТРАДИЦІЙНИЙ ТА СУЧАСНИЙ ПОГЛЯДИ НА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО МОВЛЕННЯ

Дослідження присвячено з'ясуванню місця публіцистичного стилю серед традиційно виокремлених в українській літературній мові п'яти функціональних стилів: наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, художнього, розмовного, або побутового мовлення. Оскільки система функціональних стилів є відкритою, що визначається різними засадничими принципами і глибиною аналізу мовних явищ, але визначальним критерієм стильової диференціації є їхнє функціональне призначення та специфіка використання мовних засобів, то можна говорити про трансформацію функціональних стилів. Одна з причин, що перешкоджає виробленню єдиної типології, – наявність у складі кожного зі стилів певних загальномовних елементів, взаємопроникнення окремих із них, функціональна близькість. Нові мовностилістичні явища, характерні для сучасних мас-медіа, дозволяють виділити в традиційній системі стилів інформаційний. Він діє у сфері масової комунікації і слугує засобом повідомлення про найважливіші актуальні події, реалізуючись за допомогою специфічних мовних засобів (Ю. Арешенков, Д. Баранник, Й. Лось, В. Нагіна).

Ключові слова: функціональний стиль; публіцистичний стиль; засоби масової інформації; інформаційний стиль; функція; мета.

Функціонування мовних одиниць у текстах певного комунікативного призначення привертає до себе пильну увагу сучасної мовознавчої науки. У руслі цього інтересу знаходиться й проблема вивчення функціонального аспекту мовних одиниць, який передбачає врахування не лише їхніх структурно-семантичних, а й комунікативно-прагматичних властивостей у текстах публіцистичного стилю. Обслуговуючи політико-ідеологічну сферу суспільного життя, публіцистичний стиль спрямований на те, щоб передусім ідеологічно впливати на адресата, формувати в нього суспільно-політичну свідомість. Публіцистичне мовлення покликане створювати громадську думку або певне ставлення суспільства до тих чи інших явищ і подій внутрішньо-політичного й міжнародного життя. Поширенню публіцистичного мовлення сприяють засоби масової інформації, вони тісно пов'язані з повсякденним життям суспільства й активно відображають усі характерні ознаки мовного процесу сучасності, багато в чому визначають напрями його розвитку.

За останнє десятиліття мова українських засобів масової інформації загалом і зокрема зазнала істотних змін, спричинених формуванням нового суспільно-політичного життя в Україні. Це потребує лінгвістичного аналізу сучасних тенденцій розвитку їхніх виражальних засобів, дослідження специфіки функціонування мовних одиниць у публіцистичному стилі. Інноваційні процеси в сучасній публіцистиці відбуваються на всіх рівнях мови й вимагають

ретельного вивчення й висвітлення задля вироблення нормативних оцінок і рекомендацій. Тому дослідження мови засобів масової інформації набуло сьогодні особливо актуального значення. Розв'язуючи коло завдань, не можна обійти питання сутності й ознак публіцистичного стилю, на матеріалі якого здійснюється аналіз і робляться висновки.

Проблемам публіцистичного стилю приділяли достатню увагу вітчизняні та зарубіжні дослідники – Д. Шмельов, М. Жовтобрюх, В. Костомаров, Д. Баранник, Г. Васильєва, К. Рогова, Н. Сологуб, А. Швець та інші. Відображаючи актуальні проблеми сьогодення (політичні, економічні, моральні, філософські, освітні, питання культури, побутового життя), публіцистичне мовлення формує суспільну думку, яка є «особливою сферою свідомості людей, що бере на себе орієнтацію в бурхливому морі подій, проблем, осіб, доль, процесів сучасності – усього різноманітного сучасного життя, що являє собою сферу переходу з минулого в майбутнє, і відзначається багатством мовних засобів, яскравою експресивністю, оцінним характером мови, «рухомістю», «чутливістю» до нових явищ і є сферою існування активних мовних процесів» [1, с. 55].

Використовуючи мову в повсякденному житті, люди, залежно від потреби, вдаються до різних мовних засобів. Таке розрізнення називається стилістичною диференціацією мови. Саме слово «стиль» багатозначне, воно походить від латинського *stylus* – «паличка для письма», тобто письмове знаряддя, яке

використовувалося в часи античного Риму й середньовіччя. На сьогодні під стилем, як правило, розуміють різновид, видозміну літературної мови; манеру мовного вираження в різних сферах, умовах, формах (усній і писемній) спілкування; мистецтво слова [23, с. 602]. Стилістика має велику кількість дефініцій терміна «стиль», іноді зашироке його витлумачення. Порівняємо окремі з них: «Стиль – це суспільно усвідомлена, функціонально зумовлена і внутрішньо об'єднана сукупність прийомів уживання, відбору й поєднання засобів мовного спілкування у сфері тієї чи іншої загальнонародної, загальнонаціональної мови, співвідносна з іншими такими ж способами вираження, що служать для інших цілей, виконують інші функції в мовній суспільній практиці цього народу» [9, с. 23]; «Стиль – це один із диференційних різновидів мови, мовна підсистема із своєрідним словником, фразеологічними сполученнями, зворотами й конструкціями, що відрізняються від інших різновидів в основному експресивно-оцінними властивостями складових елементів, зазвичай пов'язана з певними сферами використання мовлення» [2, с. 455]; «Стиль – це різновид літературної мови (її функціональна підсистема), що обслуговує певну сферу суспільної діяльності мовців і відповідно до цього має свої особливості добору й використання мовних засобів (лексики, фразеології, граматики, фонетики)» [19, с. 549]; «Стиль – різновид, видозміна літературної мови; манера мовного вираження у різних сферах суспільного життя, умовах, формах» [23, с. 652].

Кожен стиль характеризується специфічною сферою поширення, призначенням, системою мовних засобів, стилістичними нормами, підстилями, жанрами реалізації. В українській літературній мові традиційно виділяли п'ять функціональних стилів: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, розмовний, або стиль побутового мовлення, але система функціональних стилів є відкритою, оскільки може ґрунтуватися на різних засадах і сягати різної глибини аналізу мовних явищ. Наприклад, О. Пешковський виділяв стилі, спираючись на їхнє функціональне навантаження: стиль художнього мовлення має на меті вплинути на уяву читача й викликати в нього естетичні переживання; стиль ораторський впливає на волю адресата, стиль лекторський популяризує, пояснює сказане [17, с. 148]; В. Виноградов, виділяючи функції мови (узагальнення, повідомлення і вплив), запропонував такі стилі: побутовий, побутово-діловий, офіційно-документальний, науковий, публіцистичний, але зазначив, що стилі, функції та сфери не завжди можуть збігатися [10, с. 6]. Класифікацію функціональних стилів на основі трьох базових диференційних ознак (емоційність/неемоційність, спонтанність/неспонтанність, нормативність/ненормативність) і можливість їхнього комбінування, виокремлюючи при цьому вісім теоретично можливих класів, здійснив К. Долинін [12, с. 10–11]. У «Стилістиці англійської мови» (за ред. А. Мороховського) виділено офіційно-діловий, науково-професійний, публіцистичний, літературно-розмовний стилі [21, с. 244–245]. Однією з причин, що перешкоджає

виробленню єдиної типології, є наявність у складі кожного зі стилів певних загальномовних елементів, взаємопроникнення окремих із них, оскільки функціональні стилі не існують ізольовано один від одного. У кожному зі стилів переважають загальномовні, міжстильові засоби, незважаючи на те, що кожен вирізняється диференційними елементами, властивими тільки йому. Сучасна українська літературна мова поєднує систему писемного (книжного) й усного (розмовного) мовлення, що й визначає таку типологію функціональних стилів української мови: усне мовлення – побутовий, світський, ораторський, усна народна творчість, писемне мовлення – художній, науковий, публіцистичний, офіційно-діловий, конфесійний [24, с. 11].

Публіцистичний стиль української мови започаткувався водночас із художнім, офіційно-діловим, науковим, проте тривалий час не мав повноцінного розвитку через історичні умови існування нашої держави. Корені публіцистичності сягають давньої полемічної української літератури: Герасим Смотрицький («Ключ царства небесного», 1587 р.), Мелетій Смотрицький («Тренос», 1610 р.), Юрій Рогатинець («Пересторога», 1605–1606 рр.) тощо [16, с. 270]. Українська мова як державна сьогодні істотно розширила свої функціональні можливості, а результати науково-технічної революції суттєво позначилися як на розвитку мовної структури, так і на функціональних можливостях мови, використанні її в різних галузях суспільного життя. Винятково великого значення й поширення набуло публіцистичне мовлення, тематично пов'язане з найрізноманітнішими сферами життя нації – від суспільно-політичної до ділової і, звичайно, повсякденно-побутової. «Відбулося своєрідне «збільшення» української мови в комунікативному просторі України, збагачення її структурних засобів» [3]. Нові мовностилістичні явища, характерні для сучасних мас-медіа, дозволяють виділити в традиційній системі стилів інформаційний. Він діє у сфері масової комунікації й слугує засобом повідомлення про найважливіші актуальні події, а реалізується за допомогою низки специфічних мовних засобів. Цієї думки дотримуються Д. Баранник, Й. Лось, Ю. Арешенков, В. Нагіна. Таке виокремлення спричинене тим, що традиційно головним чинником утворення функціональних стилів є типова соціально-мовленнєва ситуація, тобто наявність або відсутність чітко окресленої сфери мовного спілкування, у межах якої діє відповідний функціональний стиль. Сумніви дослідників викликані тим, що поняття «суспільно-політична» діяльність включає в себе досить широкий спектр різних видів громадської та політичної роботи. Якісна відмінність власне публіцистичних та інформаційних стилів знайшла своє відображення навіть у термінах: газетно-публіцистичний (А. Васильєва, О. Троянська), газетно-інформаційний (Д. Шмельов), стиль масово-політичної інформації (І. Білодід), інформаційний (Д. Баранник) стиль тощо.

Відтворюючи актуальні події й факти сьогодення (політичні, економічні, моральні, філософські, освітні, питання культури, побутового життя), публіцистичне мовлення формує суспільну думку, яка є «особливою сферою свідомості людей, що бере на себе орієнтацію

в бурхливому морі подій, проблем, осіб, доль, процесів сучасності – усього різноманітного сучасного життя, що являє собою сферу переходу з минулого в майбутнє, і відзначається багатством мовних засобів, яскравою експресивністю, оцінним характером мови, «рухомістю», «чутливістю» до нових явищ і є сферою існування активних мовних процесів» [18, с. 55].

Публіцистичний різновид мовлення займає особливе місце серед функціональних стилів, бо «це не констатувальне, а імперативне мовлення, покликане не тільки повідомляти про щось і не лише виражати ставлення до повідомлюваного, але й прищеплювати це ставлення адресату, тобто, це мовлення покликане впливати на переконання чи поведінку читача, на його оцінку тих чи інших явищ» [26, с. 64]. У публіцистиці всі мовні засоби служать завданням інформування, переконання й впливу. Так, Г.Солганик зазначає: «На відміну від інших стилів літературної мови, у газетно-публіцистичному переконання виступає як головна функція мови... Це виявляється насамперед у виборі мовних засобів. А оскільки питання, якими займається публіцистика, мають політичний зміст, політичне забарвлення, то й вибір мовних засобів має усвідомлений, цілеспрямований характер» [20, с. 69].

Отже, публіцистичний стиль як мовна система набуває певних рис, виявляючи свою специфіку в особливому, зумовленому функціональним завданням відборі мовних засобів літературної мови й у різних прийомах їх поєднання для вираження експресивних значень. Експресія – невід’ємна частина публіцистичного мовлення, вона цілеспрямована, оцінна й має соціальний характер.

Сфера використання (громадсько-політична, суспільно-культурна, виробнича діяльність, навчання) і призначення (активізувати розв’язання суспільно-політичних проблем, активно впливати на читачів, спонукати їх до творчої діяльності, переконувати в справедливості певної ідеї, пропагувати прогресивні теорії, учення, знання, здоровий спосіб життя тощо) публіцистичного стилю вплинули на формування його відповідних ознак: 1) широке використання суспільно-політичної лексики, у разі потреби – наукової чи виробничої термінології; 2) вдумливе поєднання шаблонних, усталених фраз й емоційно-забарвлених слів, викликане орієнтацією на розмовний стиль; 3) наявність різних типів складних речень, у тому числі ускладнених вставними і вставленими конструкціями, звертаннями, однорідними членами, інверсією; 4) поширеність окличних речень у функції гасел, закликів, риторичних запитань; 5) уживання членованих конструкцій різної семантико-граматичної природи; 6) використання інтонаційних засобів, що надають тексту урочистого, гумористичного, сатиричного, іронічного або нейтрального звучання; 7) наявність авторської позиції й оцінки, що зумовлює майже обов’язковий синтез об’єктивної й суб’єктивної модальностей. Дослідниками виділяються як диференційні ознаки газетно-інформаційного стилю, так і загальностильові, властиві писемному й усному різновидам літературної мови. Переконливим видається опис зазначеного стилю Л. Мацько: спрямованість на новизну, динамічність, актуалізація сучасності,

інформативність, політична, суспільна, морально-етична оцінка того, про що пишеться або мовиться, синтез логізації та образності мовного вираження, що нагадує про близькість публіцистичного стилю до наукового й художнього; документально-фактологічна точність; декларативність; закличність; поєднаність стандарту та експресії; авторська пристрасть; емоційність, простота й доступність, переконливість [16, с. 272–273].

Як відомо, публіцистичний стиль, як і будь-який інший стиль, неоднорідний, він функціонує в двох формах – усній (радіотелевізійна, кінодокументальна тощо) та писемній (газетна, журнальна тощо). Він характеризується різноманіттям підстилів (інформативний, аналітичний, агітаційний, художньо-публіцистичний, науково-публіцистичний, власне публіцистичний), кожен з яких має свої жанрові й мовні особливості, що визначаються тими творчими завданнями, які необхідно вирішити в кожному конкретному випадку. Зауважимо, що будь-який функціональний стиль реально здатний існувати лише в сукупності жанрів [6]. А. Васильєва зазначає, що, виділяючи різні підстилі, ми все ж таки об’єднуємо їх загальним поняттям «публіцистичний», оскільки публіцистичність виявляється не тільки в засобах масової інформації та пропаганди, вона притаманна й багатьом іншим видам мистецтва, зокрема художній літературі, оскільки художній витвір – це мистецтво вигадки, а публіцистичність – це факт.

Інформативний підстиль (інтерв’ю, репортаж, випуск студійних новин тощо) має на меті повідомлення важливої фактичної інформації; прикметною ознакою аналітичного (кореспонденція, стаття, огляд, лист тощо) постає заглиблення в обставини події, з’ясування її можливих причин та прогнозування ймовірних наслідків; урочисто-декларативний (гасла, побажання, привітання тощо) насичений позитивними емоціями та загальною піднесеністю; агітаційний (оголошення, реклама і т. д.) цілеспрямовано спонукає читача до певної дії; художньо-публіцистичний (фейлетон, нарис тощо) пройнятий авторською оцінкою в певному емоційному ключі й характеризується підвищеною образністю, наявністю зображально-виражальних засобів художнього стилю. Усі зазначені підстилі та жанри публіцистики, на думку Н. Валгіної, «не можуть послугуватися однаковими мовними засобами» [7, с. 211].

Статус окремого функціонального стилю визнають за мовою масової інформації Д. Баранник, Г. Солганик, В. Костомаров, А. Швець. При цьому важливо не ігнорувати той факт, що кожен із засобів масової інформації (газета, телебачення, радіо, реклама) має свою специфіку.

Публіцистичне мовлення найповніше, найкомпактніше й найбільш показово реалізується в писемній формі в мові преси, про що неодноразово зазначалося в працях Д. Баранника, Н. Валгіної, П. Дудика, В. Кузнецова, Т. Матвєєвої, М. Пилянського, В. Різуна, А. Швеця, Н. Шведової тощо.

Специфіка різних засобів масової інформації хоч і не порушує цілісності публіцистичного мовлення, але впливає на мовну організацію й способи подання тексту. «Газетна мова є тим цікавим явищем, що часто

зустрічається в повсякденному житті, яке ми, хоча й не оцінюємо належним чином, проте всебічно використовуємо його» [15, с. 121]. Протягом тривалого часу газетна мова зовсім не опрацьовувалась, що мотивувалось відсутністю самого практичного виміру газетної мови, її специфікації протягом XVIII–XIX ст. Тому «вибух» української періодики на початку XX ст. зумовив необхідність опрацювання засад редагування різноманітних типів газетних жанрів. В україністиці вперше питання про особливості газетної мови, статус цього поняття в загальностильовій кодифікованій ієрархії поставив М. Гладкий [11], запропонувавши аналіз його визначальних ознак і підтвердивши це розгорнутими теоретичними міркуваннями. На думку М. Гладкого, характерні ознаки газетної мови можна поділити на п'ять груп (узагальнення належать А. Загнітку та І. Данилюку): змістовні ознаки (ясність, простота викладу, влучність); формальні ознаки (газетна мова має й свої певні форми викладу, властиві тільки їй, до яких М. Гладкий залучає репортаж, інтерв'ю, фейлетон, хронікальну замітку); лексичні ознаки (газетна термінологія); фразеологічні ознаки (газетяр оперує певними фразеологічними зворотами та формами, що утворюють сталі шаблони); синтаксичні ознаки (синтаксична напруженість) [88, с. 124–125]. Однією з найголовніших ознак газетної мови, за М. Гладким, має бути народномовна основа. Це твердження важко спростувати й сьогодні.

Питанням розвитку мови української преси в дожовтневий період присвячені дві монографії М. Жовтобрюха [13; 14], у яких досліджується роль періодичної преси в історії української літературної мови, у встановленні її орфографічних, фонетичних, лексичних і граматичних норм, у стилістичному збагаченні мови. Учений зауважує, що «в історії літературної мови, у збагаченні її словника в лексичному, граматичному й орфографічному нормуванні, в розвитку структурно-функціональних стилів велику роль відіграє періодична преса. Вона є одним з активних засобів популяризації нових слів, не останнє місце належить періодичній пресі й у шліфуванні та удосконаленні синтаксичних й морфологічних структур, у збагаченні й розширенні стилістично-виразових можливостей літературної мови».

Отже, традиційно в теорії й практиці стилістики виокремлюються такі стилі мови, як розмовно-побутовий, офіційно-діловий, науковий, художній,

публіцистичний і з певними застереженнями – конфесійний, епістолярний, ораторський. Проблема публіцистичного стилю приділяли достатню увагу чимало дослідників (Д. Баранник, Г. Васильєва, М. Жовтобрюх, Г. Колесник, В. Костомаров, К. Рогова, М. Пилинський, Г. Солганик, Н. Сологуб, Д. Шмельов, А. Швець та ін.), але складність вивчення публіцистики полягає, по-перше, у тому, що не завжди послідовно проводиться розмежування мети мовлення (інформаційна чи впливова), по-друге, публіцистику розглядають не тільки як явище лінгвістики, а й як вид журналістської творчості, по-третє, через неоднорідність (лексичну, структурну, функціональну) мовлення. Публіцистичний стиль у широкому розумінні представлений багатьма підстилями (жанрами), кожен з яких внутрішньо неоднорідний, мовленнєво своєрідний, але, на нашу думку, їх об'єднують спільні прагматичні настанови публіцистичного стилю – інформативність для впливу на адресата, поєднання об'єктивної й суб'єктивної оцінки, а також сукупність стилетвірних/нестилетвірних ознак (фонетичних, лексичних, фразеологічних, граматичних, синтаксичних). Вітчизняні дослідники звертають увагу на якісну відмінність власне-публіцистичного та інформаційного стилів, що відображено навіть у термінах: газетно-публіцистичний (А. Васильєва, О. Троянська), газетно-інформаційний (Д. Шмельов), стиль масово-політичної інформації (І. Білодід), інформаційний (Д. Баранник). Статус окремого функціонального стилю визнають за мовою масової інформації Д. Баранник, В. Костомаров, Г. Солганик, А. Швець. При цьому важливо не ігнорувати той факт, що кожен із засобів масової інформації (газета, телебачення, радіо, реклама) має свою специфіку. Публіцистичне мовлення найповніше, найкомпактніше й найбільш показово реалізується в писемній мові преси, про що неодноразово зауважувалося в працях Д. Баранника, Н. Валгіної, П. Дудика, В. Кузнецова, Т. Матвєєвої, М. Пилинського, В. Різун, А. Швеця, Н. Шведової та ін.

Зроблений нами огляд історії теоретичного осмислення та становлення публіцистичного стилю дозволяє виявити послідовну еволюцію поглядів на значення й місця окремих форм публіцистичного стилю, проте перспективним залишається питання аналізу мовних одиниць та структур із погляду їхнього функціонального навантаження в межах публіцистичного тексту загалом та окремих форм зокрема.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акимов Г. Н. Современное употребление скобок (в связи с новыми синтаксическими явлениями) / Г. Н. Акимов // Русский язык в школе. – 1980. – № 3. – С. 14–16.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Сов. энциклопедия, 1966. – 608 с.
3. Баранник Д. Х. До питання про «інформаційний стиль мови» / Д. Х. Баранник // Мовознавство. – 1967. – № 6. – С. 3–10.
4. Баранник Д. Х. Актуальні проблеми дослідження мови масової інформації / Д. Х. Баранник // Мовознавство. – 1983. – № 6. – С. 13–17.
5. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть / Д. Х. Баранник // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 41–47.
6. Вакуров В. Н. Стилистика газетных жанров / В. Н. Вакуров, Н. Н. Кохтев, Г. Я. Солганик. – М. : Высш. шк., 1978. – 183 с.
7. Валгина Н. С. Активные процессы в современном русском языке: учебное пособие для студентов, обуч. по филологическому направлению / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2001. – 302 с.
8. Васильєва А. Н. Газетно-публицистический стиль речи / А. Н. Васильєва. – М. : Рус. язык, 1982. – 200 с.
9. Вещикова И. А. Публицистический стиль как единица в системе функциональных разновидностей языка / И. А. Вещикова // Вестник Моск. ун-та. Серия 9: Филология. – 1992. – № 1. – С. 21–30.

10. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / В. В. Виноградов. – М. : Изд-во АН СССР, 1963. – 255 с.
11. Гладкий М. Наша газетна мова / М. Гладкий. – К. : Дервидав, 1928. – 178 с. (Фотопередрук з післямовою О. Горбача). – Мюнхен : Вид-во українського вільного університету, 1992. – 178 с.
12. Долинин К. А. Стилистика французского языка / К. А. Долинин. – М. : Просвещение, 1987. – 303 с.
13. Жовтобрюх М. А. Мова української преси (до середини дев'яностих років XIX ст.) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наук. думка, 1963. – 415 с.
14. Жовтобрюх М. А. Мова української періодичної преси (кінець XIX – початок XX ст.) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наук. думка, 1970. – 304 с.
15. Загнітко А. П. Поняття «газетна мова» в працях Миколи Гладкого / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк // Функціонально-комунікативні вияви граматичних одиниць : зб. наук. праць / укл. А. П. Загнітко (наук. ред.) та ін. – К. : ІЗМН, 1997. – С. 121–131.
16. Мацько Л. І. Стилистика української мови : [підручник] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 462 с.
17. Пешковский А. И. Русский синтаксис в научном освещении / А. И. Пешковский. – М. : Учпедгиз, 1956. – 511 с.
18. Прохоров Е. П. Искусство публицистики / Е. П. Прохоров. – М. : Сов. писатель, 1984. – 360 с.
19. Словник іншомовних слів / уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапуца. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.
20. Солганик Г. Я. К проблеме типологии речи / Г. Я. Солганик // Вопросы языкознания. – 1981. – № 1. – С. 71–75.
21. Стилистика английского языка : [учебник] / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Ликошерст, З. В. Тимошенко. – К. : Вища шк., 1991. – 272 с.
22. Стилистика газетных жанров : [учеб. пособие для вузов] / В. Н. Вакуров [и др.]. – М. : Высш. шк., 1978. – 183 с.
23. Українська мова : енциклопедія. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М. Бажана, 2000. – 705 с.
24. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2004. – 480 с.
25. Швец А. В. Публицистический стиль современного русского литературного языка / А. В. Швец. – К. : Вища шк., 1979. – 128 с.
26. Шмелев Д. Н. Русский язык в его функциональных разновидностях / Д. Н. Шмелев. – М. : Наука, 1977. – 168 с.

Н. Н. Ивкова,

*Горловский институт иностранных языков
«Донбасский государственный педагогический университет», г. Артемовск, Украина*

ТРАДИЦИОННЫЙ И СОВРЕМЕННЫЙ ВЗГЛЯДЫ НА ФОРМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОЙ РЕЧИ

Данное исследование рассматривает место публицистического стиля среди традиционно выделяемых в украинском литературном языке пяти функциональных стилей: научного, официально-делового, публицистического, художественного, разговорного. Система функциональных стилей открыта и определяется различными принципами, глубиной анализа языковых явлений, хотя все-таки определяющим критерием стилевой дифференциации есть цель и задачи текста, специфика использования языковых средств в структуре определенного текста. Сегодня можно говорить о трансформации функциональных стилей. Одной из причин, которая не позволяет выработать единственную типологию, является наличие общезыковых элементов в структуре каждого стиля, взаимопроникновение отдельных из них и их функциональная близость. Новые языковые и стилистические явления, которые характерны для современных масс-медиа, позволяют выделить среди традиционных стилей информационный стиль. Он широко представлен в сфере массовой коммуникации и служит способом сообщения о наиболее актуальных происшествиях, реализуясь специфическими языковыми конструкциями.

Ключевые слова: функциональный стиль; публицистический стиль; средства массовой коммуникации; информационный стиль; функция; цель.

N. M. Ivkova,

*Horlivka Institute for Foreign Languages of The State Higher Educational Establishment
«Donbass State Pedagogical University»*

TRADITIONAL AND MODERN APPROACHES TO THE FORMS OF PUBLICISTIC SPEECH REALIZATION

Today Ukrainian as a state language has significantly expanded its functionality, and the results of scientific and technological revolution have greatly affected both the structure of the language and the language functionality, its use in different areas of public life. Publicistic speech, thematically linked to the different areas of national life – from social and political to business and, of course, everyday one, has had an exceptionally outstanding importance and spreading. New linguistic and stylistic characteristics of mass-media can include informational style in the traditional system of styles. It functions in the sphere of mass communication, and being a means of messages about important current events it is implemented through the series of specific language means. Informational style of speech has a special place among the mass-media, because it is not an ascertaining but imperative speech, and all language means have the task to inform, persuade and influence. The complexity of informational style study is that there is not always a

logical distinction of the speech aim (informational or influential). In our investigation the notion of style, its varieties, the historical and contemporary study of this problem have been analyzed.

Keywords: *publicistic speech; informational style; the function; speech aim.*

© Івкова Н. М., 2015

Дата надходження статті до редколегії 05.03.2015